

Narušavanje prava na suđenje u razumnom roku

mag. iur. Matija Ninić i mag. iur. Ivana Zeljko

2023. godine

SADRŽAJ

Uvod	3
1. Pravno uređenje.....	4
2. Djelotvorno pravno sredstvo.....	10
3. Visina primjerene naknade	15
3. Novela Zakona o parničnom postupku iz 2022. godine	16
4. Zaključak.....	18
Izvori.....	22

Uvod

Pravo na pravično (pošteno, fair) suđenje jedno je od najvažnijih procesnih ljudskih prava. Ono je u hrvatskom pravnom poretku sadržano na ustavnoj i zakonskoj razini, kao i u više ratificiranih međunarodnih konvencija. Mnogi propisi sadrže i odredbe o hitnosti postupanja u pojedinim sudskim postupcima (primjerice u radnim ili obiteljskom sporovima).

Važnost funkcioniranja pravosudnog sustava bez odugovlačenja koje bi moglo ugroziti njegovu učinkovitost i vjerodostojnost traži da se sudski postupci provedu u „razumnom roku“. To je jamstvo sadržano u članku 6. stavku 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kojim se štiti pravo na pošteno suđenje. Ono sadrži obvezu država ugovornica da svoje pravne sustave organiziraju na način koji sudovima omogućuje postupanje u skladu s različitim zahtjevima, odnosno postupovnim jamstvima tog članka.

U nastavku rada najprije će se pokušati odgovoriti na pitanje u kojoj mjeri sadašnja normativna rješenja, kao i ustavnosudska i sudska praksa, pružaju pravnu zaštitu kod povrede prava na suđenje u razumnom roku počevši od odredbi hrvatskog prava koje reproduciraju ili se izravno oslanjaju na pojam prava na suđenje u razumnom roku, a potom će se ukazati na aktualne i potencijalne probleme u odnosu na tumačenje i primjenu jamstava poštenog suđenja u hrvatskom pravu i praksi kao što su problematika visine primjerene novčane naknade i trenutne novine Zakona o parničnom postupku.

1. Pravno uređenje

Institut suđenja u razumnom roku danas je reguliran odredbama čl. 63. do 70. Zakona o sudovima. Ipak, sam institut ima svoju povijest, a i svoju budućnost bez koje se trenutna regulacija ne može razumjeti. Začetci prava na pošteno suđenje u razumnom roku vezani su uz Ustav iz 1990. godine, odnosno tzv. “*Božićni Ustav*” koji je poznavao samo odredbu čl. 29. st. 2. da svatko tko je osumnjičen ili optužen zbog kaznenoga djela ima pravo na pošteno suđenje pred nadležnim sudom ustanovljenim zakonom. Vidljivo je da se tada regulacija odnosila isključivo na kazneno područje.

Tek ratifikacijom Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu: EKLJP) 5. studenoga 1997. godine, pravo na suđenje u razumnom roku, kao temeljno ljudsko pravo, ušlo je u hrvatski pravni poredak. Tada je EKLJP osobama čija su prava na suđenje u razumnom roku povrijeđena dugim trajanjem postupka pred hrvatskim sudovima omogućila zaštitu tog prava u slučaju nepostojanja učinkovitog nacionalnog sredstva pred Europskim sudom za ljudska prava (dalje u tekstu: ESLJP). Nakon stupanja na snagu EKLJP u Hrvatskoj, podnesen je veliki broj tužbi ESLJP-u koje su se odnosile na povredu prava na pošteno suđenje u razumnom roku. Takve su tužbe ukazivale na teško stanje u hrvatskom pravosuđu te se brzo uvidjelo da je postojeće zakonodavstvo o predmetnoj materiji u Republici Hrvatskoj nedostatno.

Tako je u nastojanju da se osigura učinkovito nacionalno pravno sredstvo za zaštitu donesen 1999.godine Ustavni Zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske koji je u čl. 59. st. 4. uveo institut prava na ustavnu tužbu i prije negoli je iscrpljen pravni put kada se utvrdi da se nekim aktom ili njegovim ne donošenjem u razumnom roku grubo vrijeđaju ustavna prava ili slobode i da bi nepokretanjem (ustavnog) postupka za podnositelja tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.¹

Nakon toga, promjenama Ustava od 9. studenog 2000. pravo na suđenje u razumnom roku postalo je pravo zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske i to njegovim čl. 29. st. 1. Međutim, usprkos promjenama Ustava i početnoj praksi

¹ Ustavni Zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 99/99).

Ustavnog suda usmjerenoj na zaštitu toga prava, ESLJP je u prvoj presudi u kojoj je bila tužena Republika Hrvatska zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, *Rajak protiv Hrvatske*, ocijenio da se u konkretnim okolnostima ovog predmeta tužba prema čl. 59. st. 4. ne može smatrati djelotvornim pravnim sredstvom.² To je ESLJP potvrdio u predmetu *Horvat protiv Hrvatske* te je istaknuo da u Republici Hrvatskoj u odnosu na duljinu sudskog postupka ne postoji učinkovita pravna zaštita u smislu čl. 13. EKLJP.³

Polazeći od Izvješća Ustavnog suda Republike Hrvatske, 2005. godine Vlada Republike Hrvatske je predložila, a Hrvatski sabor donio, novi Zakon o sudovima koji u glavi III. (članak 27. i 28.) utvrđuje “*zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku*” kao novo pravno sredstvo za zaštitu tog prava.⁴ Osim toga, njegov čl. 158. st. 2. sadrži odredbu o nadležnosti za odlučivanje u postupcima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku pokrenutima prije dana stupanja na snagu Zakona o sudovima 29. prosinca 2005. godine. Iz odredaba navedenog Zakona vidljivo je da su u novom sustavu, osim Ustavnog suda, za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku bili nadležni i županijski sudovi, Visoki prekršajni sud, Visoki trgovački sud te Vrhovni sud Republike Hrvatske. Pri tome, ti sudovi imaju iste ovlasti kakve je do stupanja na snagu Zakona imao Ustavni sud. U novom sustavu zaštite prava na suđenje u razumnom roku Ustavni sud zadržao je ovlasti predviđene čl. 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu jer je on i dalje bio zadnja instanca nacionalnoga pravnog poretka kojoj se stranka sudskog postupka nezadovoljna duljinom njegovog trajanja može obratiti tražeći njegovo ubrzanje i/ili obeštećenje zbog njegovog dugog trajanja. Jednako tako ustavna tužba ostala je pravno sredstvo koje mora biti iscrpljeno prije podnošenja zahtjeva ESLJP. Ovdje je potrebno istaknuti i da je Zakonom o sudovima iz 2005. godine bilo predviđeno da predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske može, uz prethodno mišljenje opće sjednice tog suda, odrediti da u pojedinoj vrsti predmeta, odnosno u pojedinoj pravnoj stvari, postupa drugi stvarno nadležni sud, ako sud koji je po zakonu mjesno i stvarno nadležan zbog broja predmeta koje ima u radu, ne može u razumnom roku raspraviti te predmete i donijeti odluku. Predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske ovlašten je rješenjem odrediti koji se predmeti ustupaju drugom stvarno

² *Rajak protiv Hrvatske*, br. odluke 49706/99, 28. lipnja 2001. godine.

³ *Horvat protiv Hrvatske*, br. odluke 51585/99, 26. srpnja 2001. godine.

⁴ Zakon o sudovima (*Narodne novine*, br. 150/05).

nadležnom sudu na suđenje, uzevši u obzir da to najprije budu predmeti u kojima još nije poduzeta niti jedna procesna radnja ili u kojima su poduzete tek prve radnje, poput odgovora na tužbu, uzimanja obrane okrivljenika i sl. *Jurifex maximus* ovlašten je, dakle, na dvojaku delegaciju nadležnosti. On prvo može odrediti da u određenoj vrsti predmeta nadležnosti suda koji je po zakonu mjesno i stvarno nadležan postupaju drugi stvarno nadležni sud ili da postupaju drugi stvarno nadležni sudovi (tzv. *generička delegacija*). Drugo, predsjednik Vrhovnog suda može odrediti delegaciju konkretnog predmeta sa suda koji je mjesno i stvarno nadležan na drugi stvarno nadležni sud (tzv. *individualna delegacija*).

Novi Zakon o sudovima koji je stupio na snagu 6. ožujka 2013. bitno drukčije uređuje zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u odnosu na Zakon o sudovima iz 2005. i to čl. 63. - 70.⁵ Definicija povrede prava na suđenje u razumnom roku ostaje ista kao u Zakonu o sudovima iz 2005. Također, postupak odlučivanja provodi se uz odgovarajuću primjenu pravila o izvanparničnom postupku, u pravilu bez održavanja ročišta. Glavna je novina uvođenje, odnosno račvanje dva pravna sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku: zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i zahtjeva za isplatu primjerene naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku.⁶

Naime, stranka koja u sudskom postupku smatra da nadležni sud nije odlučio u razumnom roku o njezinom pravu ili obvezi ili o sumnji ili optužbi za kažnjivo djelo ima pravo na sudsku zaštitu i pri tome joj kao pravna sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku stoje:

- i. zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku (*tzv. ubrzavajuće pravno sredstvo*),
- ii. zahtjev za isplatu primjerene naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku (*tzv. odštetno pravno sredstvo*).⁷

Postupak se odvija u pravilu bez odvijanja ročišta uz odgovarajuću primjenu pravila o izvanparničnom postupku. *Zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku* se podnosi sudu pred kojim se postupak vodi i o njemu odlučuje predsjednik

⁵ Zakon o sudovima (*Narodne novine*, br. 28/13).

⁶ Grbić, Sanja, „*Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima*“, Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2014

⁷ Čl. 64. st. 1. ZS-a. V. Izvješće o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku uređenoj člancima 63. - 70. Zakona o sudovima (*Narodne novine*, br. 28/13., 33/15., 82/15. i 67/18.)

suda, a ako se radi o predmetu u kojem postupaju predsjednik suda, tada o zahtjevu odlučuje zamjenik predsjednika suda. Nakon podnošenja zahtjeva, predsjednik suda treba u roku od 15 dana od primitka zahtjeva zatražiti od suca koji postupaju u predmetu:

- i. izvješće o duljini trajanja postupka,
- ii. razloge zbog kojih postupak nije okončan,
- iii. mišljenje o roku u kojem se predmet može riješiti.⁸

Sudac koji postupaju u predmetu dužan je izvješće dostaviti odmah, a najkasnije u roku od 15 dana od traženja predsjednika suda. Prilikom odlučivanja o podnesenom zahtjevu predsjednik suda treba osobito voditi računa o:

- i. vrsti predmeta,
- ii. činjeničnoj i pravnoj složenosti predmeta,
- iii. ponašanju stranke,
- iv. postupanju suda.⁹

Naposljetku, predsjednik suda dužan je odlučiti o podnesenom zahtjevu u roku od 60 dana od njegova zaprimanja.¹⁰

Ako predsjednik suda utvrdi da je zahtjev osnovan, odredit će rok u pravilu od najdulje šest mjeseci, osim ako okolnosti slučaja ne nalažu određivanje duljeg roka, u kojem sudac predmet mora riješiti. Rješenje kojim je utvrđena osnovanost zahtjeva ne mora biti obrazloženo i protiv njega nije dopuštena žalba. S druge strane, ako predsjednik suda utvrdi da je zahtjev neosnovan, odbit će ga rješenjem protiv kojeg stranka ima pravo žalbe u roku od osam dana od primitka rješenja. Stranka ima pravo žalbe i ako predsjednik suda u roku od 60 dana od zaprimanja njezinog zahtjeva o tome ne donese odluku.¹¹

Ako sud predmet zbog kojeg je podnesen zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku ne riješi u određenom roku, stranka može neposredno višem sudu u daljnjem roku od šest mjeseci podnijeti *zahtjev za isplatu primjerene naknade* zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. Neposredno viši sud ili vijeće Vrhovnog

⁸ Čl. 64. st. 2., čl. 65. st. 1., 2. i 3. Zakona o sudovima.

⁹ Čl. 65. st. 5. Zakona o sudovima.

¹⁰ Čl. 65. st. 6. Zakona o sudovima.

¹¹ Čl. 66. st. 1. i čl. 67. st. 1. i st. 2. Zakona o sudovima.

suda Republike Hrvatske odredit će rok u kojem sud pred kojim je postupak u tijeku mora riješiti predmet te odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegovog prava na suđenje u razumnom roku, s time da ukupno određena primjerena naknada u jednom predmetu ne može iznositi više od 35.000,00 kuna što je cca 4.645,30 eura. Naknada se isplaćuje iz sredstava državnog proračuna. Zahtjev za isplatu naknade podnosi se ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Ako predmet iz ne bude riješen u određenom roku, predsjednik suda dužan je o razlozima u roku od 15 dana od isteka određenog roka dostaviti pisano izvješće predsjedniku neposredno višeg suda i ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.¹²

Ovakav model uveden je novelom Zakona o sudovima iz 2013. godine.¹³ Prije ovih promjena, konkretno od 2002. do 2005. godine ustavna tužba bila je jedino pravno sredstvo za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Međutim, kako je Ustavni sud bio preopterećen zbog sve većeg broja ustavnih tužbi, 2005. godine uvedeno je novo pravno sredstvo – zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Na ovaj način došlo je do rasterećenja Ustavnog suda od prekomjernog broja ustavnih tužbi te se postigla dvojaka svrha: oslobađanje prostora Ustavnom sudu za kvalitetnije obavljanje svojih temeljnih zadaća te unaprjeđenje samog instituta zaštite prava na suđenje u razumnom roku.

Dakle, od 2005. godine do 2013. godine postojao je model u kojem su stranke imale pri ruci kombinirano, odštetno-ubrzavajuće pravno sredstvo te su mogle podnijeti zahtjev neposredno višem sudu koji bi im onda mogao dosuditi naknadu zbog prekomjerne duljine postupka i u isto vrijeme odrediti rok u kojemu niži sud mora donijeti svoju odluku.¹⁴ Takvo je pravno sredstvo ocijenjeno djelotvornim od strane ESLJP-a u smislu čl. 13. EKLJP-a.¹⁵ Važno je naglasiti kako je ustavna tužba još uvijek pravno sredstvo za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, međutim ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može

¹² Čl. 68. i 69. Zakona o sudovima.

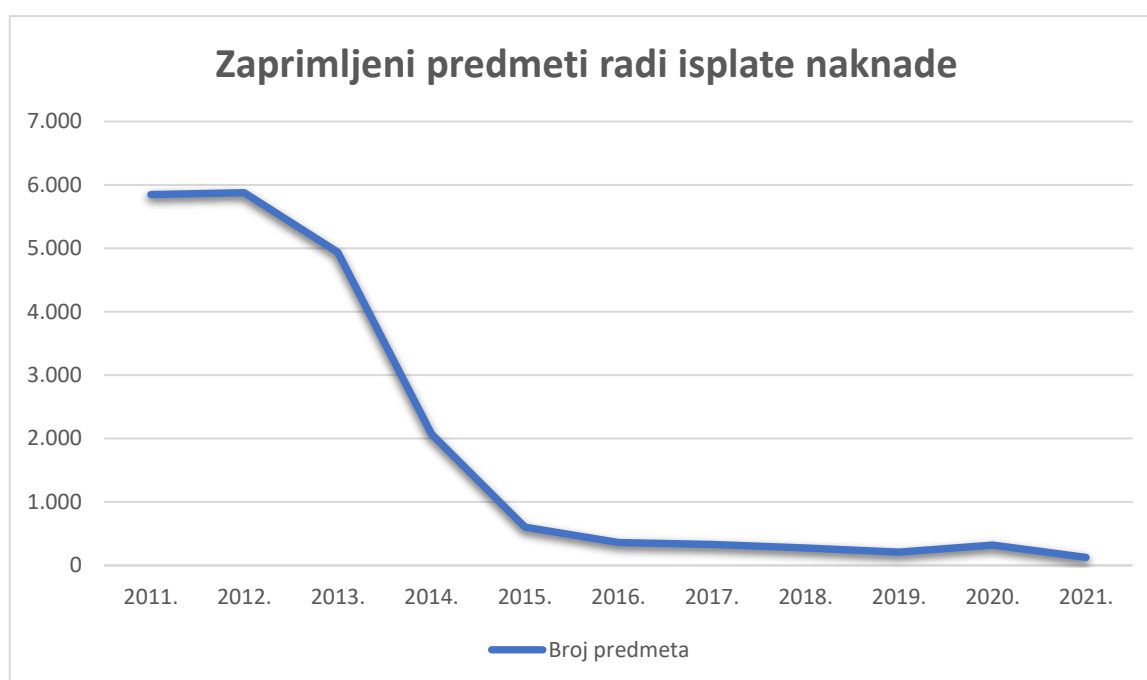
¹³ Zakon o Ludovica (*Barone ovine*, Br. 28/13).

¹⁴ Zakon o sudovima (*Narodne novine*, br. 150/05.).

¹⁵ Naime, jedna je od prava konvencije pravo na djelotvoran pravni lijek prema kojem svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu (čl. 13. EKLJP-a).

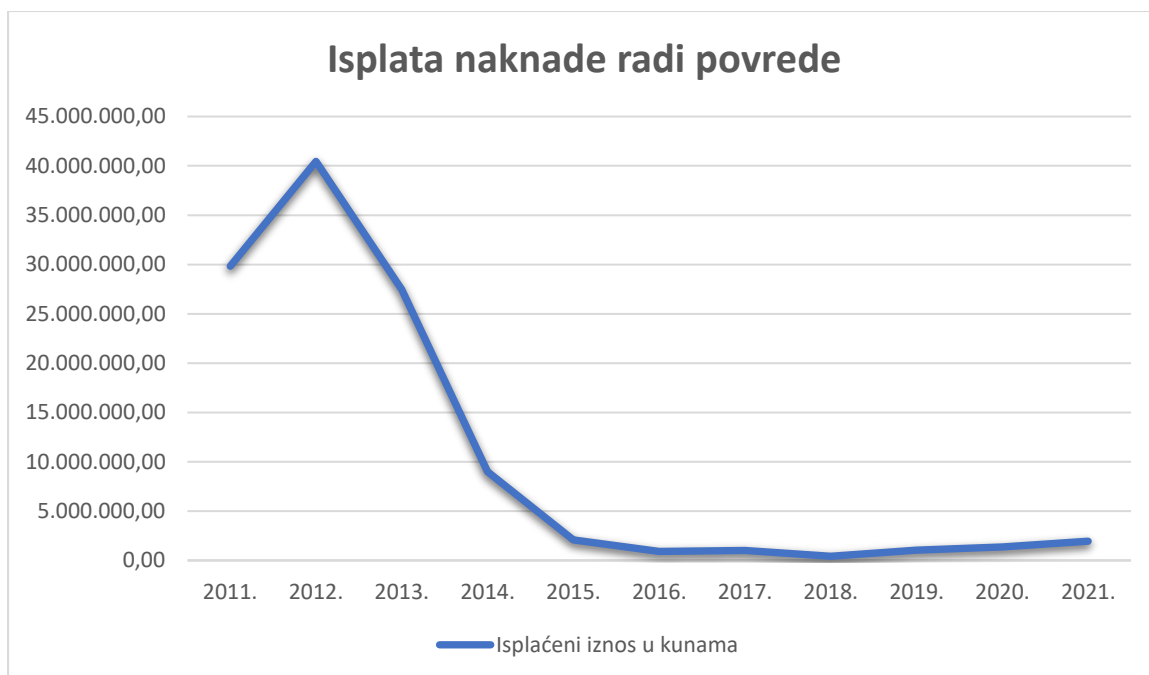
se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.¹⁶ Ustavnu tužbu u slučaju da je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku ESLJP smatra djelotvornim pravnim sredstvom.¹⁷

Slijedom svega navedenog, nakon promjena u 2013.g. stranke prvo moraju podnijeti zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, a tek u slučaju da sudac prekorači rok u kojem treba donijeti odluku, mogu podnijeti zahtjev za isplatu primjerene naknade. Navedeno uređenje iz 2013. godine je dovelo do znatnog smanjenja isplata primjerene naknade što se može vidjeti u sljedećim grafovima.

¹⁶ Ipak, Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima obvezama i stranke ili o sumnji ili o optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice. v. čl. 62. i 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu (*Narodne novine*, br. 99/99, 29/02, 49/02).

¹⁷ Vidi predmet *Slaviček protiv Hrvatske* (odl.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII).

Analizirajući dostupne podatke može se utvrditi kako je u 2021. godini ukupno prekoračeno 62 roka za okončanje postupaka određeno u predmetima za suđenje u razumnom roku, a najveći broj prekoračenih rokova bio je pred općinskim sudovima (49). U predmetima suđenja u razumnom roku ukupno je određena isplata naknade u iznosu 60.100,00 kuna, odnosno 7.976,64 eura. Najveći iznos utvrdili su županijski sudovi u ukupnom iznosu od ukupno 42.100,00 kuna, odnosno 5.587.63 eura.¹⁸ U 2020. godini ukupno je prekoračeno 76 rokova, a u 2019. godini 66 rokova.¹⁹

2. Djelotvorno pravno sredstvo

Ustavni sud RH je rješenjem od dana 6. listopada 2018. godine odbio prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom Zakona o

¹⁸ Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2021. godinu, Vrhovni sud Republike Hrvatske, stranici pristupljeno: 27. prosinca 2022. godine, (<https://www.vsrh.hr/EasyEdit/UserFiles/2022dok/izvjestaji/izvjesce-za-2021.pdf>).

¹⁹ Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2020. godinu, Vrhovni sud Republike Hrvatske, stranici pristupljeno: 27. prosinca 2022. godine, (<https://www.vsrh.hr/custompages/static/HRV/files/2021dok/Izvje%C5%A1taji/Izvje%C5%A1%C4%87e%20predsjednika%20Vrhovnog%20suda%20RH%20o%20stanju%20sudbene%20vlasti%20za%202020..pd>) i Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2019. godinu, Vrhovni sud Republike Hrvatske, stranici pristupljeno: 27. prosinca 2022. godine, (https://www.vsrh.hr/custompages/static/HRV/files/Izvjesca/Statisticko_izvjesce_2019_%20stanje_sudbene_vlasti.pdf).

sudovima iz 2013. godine koje je podnijelo šestoro predlagatelja osporavajući, neki jednu, neki više, a neki sve odredbe sadržane u glavi VI. „*Zaštita prava na suđenje u razumnom roku*“. Prigovori su se odnosili na odabir modela koji je zakonodavac odabrao glede pravnog sredstva u povodu zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Neki od prigovora bili su sljedeći:

- i. selektivna mogućnost ostvarenja prava na naknadu, zanemarivost činjenica i okolnosti postupka o kojem je riječ,
- ii. nedopustivost ograničenja visine novčane naknade,
- iii. osporavanje ranijeg jedinstvenog zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Međutim, Ustavni sud je naveo da osporavanje samog zakonodavnog modela u ustavnosudskom postupku ne može biti relevantno s obzirom na granice nadležnosti Ustavnog suda. Odnosno, Ustavni sud ne može ocjenjivati svrsishodnost i opravdanost modela.²⁰ Ustavni sud u svojoj je odluci naveo i odluku ESLJP-a u predmetu *Novak protiv Hrvatske*.²¹ U tom se predmetu ESLJP nije upuštao u ocjenu učinkovitosti pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u pravnom poretku Republike Hrvatske, međutim upozorio je na ograničenje modela. Naime, naveo je kako će pravno sredstvo biti „*djelotvorno [...] samo ako ubrza postupke koji još ne traju prekomjerno dugo. Obrnuto, ako se pravno sredstvo za ubrzanje postupka koristi za ubrzanje postupka koji je već trajao prekomjerno dugo, neće se smatrati djelotvornim, osim ako ga ne prati pravno sredstvo za naknadu.*“²²

Naime, hrvatski model, odnosno zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku „*služi samo za ubrzanje postupka*“ i „*samo može spriječiti daljnje povrede prava na suđenje u razumnom roku u postupku u kojem je do takve povrede već došlo.*“²³ S druge strane, ESLJP je slične zahtjeve odbio u slučajevima gdje je zahtjev za isplatu naknade, odnosno odštetno sredstvo postalo dostupno „**razumno brzo**“ nakon što je već iskorišteno sredstvo za ubrzanje postupka.²⁴

²⁰ Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-1553/2013 i dr. od 16. listopada 2018.

²¹ *Novak protiv Hrvatske* (br. 7877/14, odluka o nedopuštenosti od 14. lipnja 2016.)

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*

²⁴ Vidi predmet *Žunič protiv Slovenije* (odl.), br. 24342/04, odlomci 43. - 55., 18. listopada 2007.; i suprotno tome predmet *Robert Lesjak protiv Slovenije*, br. 33946/03, odlomci 47. - 56., 21. srpnja 2009.).

U praksi ESLJP-a, domaće pravno sredstvo je djelotvorno ako se može koristiti bilo da ubrza donošenje sudske odluke prije nego je povreda nastupila, bilo da osigura odgovarajuću zadovoljštinu za odugovlačenja koja su se već dogodila.²⁵ U predmetu *Cocchiarella protiv Italije*, 29. ožujka 2006. godine, ESLJP je naveo da ubrzavajuće sredstvo, što je u hrvatskom pravu zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, u postupku koji već nerazumno dugo traje, što znači u onom u kojem je već nastupila povreda tog prava, nije učinkovito ako nije popraćeno i odštetnim pravnim sredstvom, odnosno u hrvatskom pravu zahtjevom za isplatu primjerene naknade.²⁶ Modeli slični onome koji poznaje hrvatski pravni sustav, postoje u Sloveniji i u Crnoj Gori, ali kod takvih modela stranke mogu koristiti odštetno pravno sredstvo ako su prethodno iskoristile ubrzavajuće pravno sredstvo, bilo uspješno ili ne.²⁷

30. srpnja 2020. godine ESLJP je u tri predmeta detaljno razmotrio djelotvornost pravnog sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku te utvrdio povredu, a radi se o predmetima: *Mirjana Marić protiv Hrvatske*, *Glavinić i Marković protiv Hrvatske* te *Kirinčić i drugi protiv Hrvatske*.²⁸ Navedene presude donose sljedeće zaključke:

- i. zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku **sam po sebi ne predstavlja djelotvorno pravno sredstvo**, međutim ako su ga podnositelji zahtjeva podnijeli te je takav zahtjev usvojen, a uređujući sudac nije donio odluku u tom roku, oni su dužni iskoristiti drugo pravno sredstvo – odnosno podnijeti zahtjev za isplatu primjerene naknade,
- ii. od 23. siječnja 2015. godine do sredine svibnja 2019. godine **ustavna tužba nije bila djelotvorno pravno sredstvo** za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, odnosno od kada je Ustavni sud objavio prvu odluku koja se odnosila na pravna sredstva predviđena Zakonom o sudovima iz 2013. godine do kada se ustalila nova praksa prema kojoj je Ustavni sud, prilikom

²⁵ *Ibid.* Vidi *Scordino protiv Italije* (br. 1) (presuda velikog vijeća, 29. ožujka 2006., zahtjev br. 36813/97) i *Sürmeli protiv Njemačke* (presuda velikog vijeća, 8. lipnja 2006., zahtjev br. 75529/01).

²⁶ Predmet Velikog vijeća *Cocchiarella protiv Italije* (br. 64886/01, §§ 74. – 76., presuda od 29. ožujka 2006.

²⁷ Takva su pravna sredstva ocijenjena djelotvornima od strane ESLJP-a. Vidi *Grzinčić protiv Slovenije* (br. 26867/02, presuda od 3. svibnja 2007.), te *Vukelić protiv Crne Gore* (br. 58258/09, presuda od 4. lipnja 2013.).

²⁸ *Mirjana Marić protiv Hrvatske*, br. 9849/15; *Glavinić i Marković protiv Hrvatske*, br. 11388/15 i 25605/15; te *Kirinčić i drugi protiv Hrvatske*, br. 31386/17).

ocjene povrede prava na suđenje u razumnom roku, počeo uzimati u obzir cjelokupno trajanje postupka. To se odnosi na slučajeve u kojima je podnositeljima zahtjeva prije ustavne tužbe usvojen zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. U protivnom, ako zahtjev nije bio usvojen, onda je ustavna tuba bila, i dalje je, djelotvorno pravno sredstvo.²⁹

Kako je i zaključio Ustavni sud u svom navedenom Izvješću, sve opisano znači da zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku **ne ispunjava svoju preventivnu ulogu** jer se on u pravilu usvaja ako predsjednik suda smatra da postupak predugo traje što znači da je do povrede prava na suđenje u razumnom roku već došlo. Kako je to pravno sredstvo namijenjeno samo ubrzanju postupka, ono ne može biti dovoljno učinkovito jer ga ne prati dodatno pravno sredstvo – *sredstvo za isplatu naknade*, odnosno odštetno pravno sredstvo. Prema tome,

- i. zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i zahtjev za isplatu primjerene naknade bit će djelotvorna pravna sredstva ako prvotni zahtjev bude usvojen, a uređujući sudac prekorači rok u kojem je trebao donijeti odluku jer će onda podnositelj zahtjeva moći podnijeti zahtjev za isplatu primjerene naknade,
- ii. navedeni zahtjevi neće biti učinkoviti ako zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku bude usvojen, a uređujući sudac donese odluku u roku jer neće doći do isplate primjerene naknade, a do povrede je već došlo.³⁰

Sve navedeno upućuje na zaključak koji je donio na kraju svojeg Izvješća i Ustavni sud RH 23. veljače 2021. godine kojim potvrđuje stajalište ESLJP-a, odnosno da trenutno pravno uređenje „**ne ispunjava svoju svrhu u navedenim situacijama i potrebno ga je doraditi**.”³¹ Međutim, Vlada Republike Hrvatske još uvijek se nije izjasnila o tom pitanju, a niti ga je spomenula u svom Nacionalnom planu razvoja pravosudnog sustava za razdoblje od 2022. do 2027. godine.³² Centar

²⁹ Analiza presuda Mirjana Marić protiv Hrvatske br. zahtjeva 9849/15 Kirinčić i drugi protiv Hrvatske br. zahtjeva 31386/17 Glavinić i Marković protiv Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, stranici pristupljeno: 1.12.2022., (<https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Analize%20presuda%20i%20odluka//Analiza%20Mari%C4%87%20Kirin%C4%8Di%C4%87.pdf>).

³⁰ Izvješće o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku uređenoj člancima 63. - 70. Zakona o sudovima (*Narodne novine*, br. 28/13., 33/15., 82/15. i 67/18.)

³¹ *Ibid.*

³² Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava za razdoblje od 2022. do 2027. godine, Ministarstvo pravosuđa i uprave, stranici pristupljeno: 3.12.2022.,

za demokraciju i pravo Miko Tripalo upozorio je na navedeno i u svojim komentarima na novelu Zakona o parničnom postupku.

Važno je istaknuti i pretpostavke koje moraju biti ispunjene da bi se pojednici mogli obratiti ELJSP-u. Naime, da bi se pojedinci mogli obratiti ESLJP-u i zatražiti zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potrebno je kumulativno ispuniti sljedeće pretpostavke:

- i. povrijeđeno je ljudsko pravo ili temeljna sloboda zaštićena Konvencijom ili dodatnim protokolima,
- ii. povreda je učinjena odlukom javne vlasti te
- iii. iscrpljena su sva pravna sredstva koja pruža državni poredak države članice (u protivnom će biti zahtjev biti odbačen, Konvencija čl. 35. st. 1.).

Međutim, ima situacija u kojima se iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova neće postavljati kao neophodan uvjet za prihvatljivost zahtjeva za pokretanje postupka. To su slučajevi vezani za povredu čl. 6. st. 1. Konvencije, odnosno povredu prava na suđenje u razumnom roku, kao i slučajevi vezani za čl. 33. Konvencije, koji se odnosi na međudržavne sporove. Djelotvornost pravnih lijekova se naročito procjenjuje kada je riječ o slučajevima dugotrajnih postupaka pred domaćim organima i ako ESLJP utvrdi da se radi o povredi prava na suđenje u razumnom roku, podnositelj zahtjeva će biti oslobođen obveze iscrpljivanja unutarnjih pravnih lijekova.³³ Tako ako postoji povreda prava na pošteno suđenje, primjerice ako sud nije odlučio u razumnom roku, osoba koja zahtijeva otklanjanje povrede trebala bi se obratiti ESLJP-u unutar predviđenog prekluzivnog roka od 4 mjeseca od konačne domaće odluke. Naime, Protokolom br. 15 kojim se mijenja i dopunjuje Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a koji je stupio na snagu dana 1. kolovoza 2021., izmijenjen je članak 35. stavak 1. Konvencije tako da je rok od šest mjeseci za podnošenje zahtjeva skraćen na četiri mjeseca. Novi rok nije retroaktivan te se ne primjenjuje na

(https://mpu.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Strategije,%20planovi,%20izvje%C5%A1%C4%87a/Nacionalni%20plan%20razvoja%20pravosudnog%20sustava%20za%20razdoblje%202022_2027.pdf).

³³ Šago, D, *Postupak prethodnog odlučivanja pred europskim sudom – problemi i moguća rješenja*, u Zbornik Pravnog fakulteta. Sveučilišta u Rijeci (1991) vol. 36, br. 1, 589-621, preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/237837>

zahtjeve za koje je konačna nacionalna odluka donesena prije primjene novog pravila.

3. Visina primjerene naknade

Čl. 69. trenutno važećeg Zakona o sudovima propisano je kako ukupno određena primjerena naknada u jednom predmetu ne može iznositi više od 35.000,00 kuna što je cca 4.645,29 eura. S druge strane, kod Ustavnog suda u slučaju usvojene ustavne tužbe i isplate primjerene novčane naknade ne postoji pravni akt ili neko pravno shvaćanje o visini iste kao što je to kod Orijentacijskih kriterija kod Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Dakle, Ustavni sud ocjenjuje prilikom određivanja visine primjerene novčane naknade okolnosti svakog pojedinog slučaja, ali uzimajući u obzir određene kriterije preuzete iz prakse ESLJP-a kao što su *“duljinu trajanja postupka, ponašanje tužitelja, složenost predmeta i postupanje sudova odnosno drugih nadležnih tijela, uz našu opasku da navedeni sud, na kraju obrazloženja svake odluke u kojoj tužitelju odmjeri pravičnu naknadu, obvezno napomene činjenicu da visinu naknade zbog povrede ustavnog prava na suđenje u razumnom roku utvrđuje uzimajući u obzir okolnosti svakog pojedinog predmeta, uz istodobno uvažavanje ukupnih gospodarskih i socijalnih prilika u Republici Hrvatskoj.”*³⁴ Uvidom u praksu Ustavnog suda može se utvrditi kako se odmjeravanje primjerene novčane naknade kreće u novčanom rasponu od 1.800,00 do 2.200,00 kn što je cca 238,90 do 291,99 eura po godini trajanja postupka odnosno trajanja suđenja.³⁵

Trenutno uređenje problematično je iz niza razloga:

- i. problematična je činjenica da se primjerena naknada isplaćuje tek ako sudac prekorači rok u kojem treba donijeti odluku, odnosno ako sudac ne prekorači rok u kojem treba donijeti odluku onda nema isplate primjerene naknade, iako je do povrede došlo,

³⁴ Je li došlo vrijeme za povišenje iznosa naknada zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku?, Novi Informator, stranici pristupljeno: 1. veljače 2023. godine, <https://informator.hr/strucni-clanci/je-li-doslo-vrijeme-za-povisenje-iznosa-naknada-zbog-povrede-prava-na-sudenje-u-razumnom-roku#footnote-2719-8-backlink>

³⁵ *Ibid.*

- ii. problematično je uopće određivanje gornje visine do koje se ona može isplatiti te sama činjenica kako je ta propisana visina izrazito niska, pogotovo ako se uzmu u obzir “*ukupne gospodarske i socijalne prilike u Republici Hrvatskoj*”.

U tu svrhu, potrebno je napuštanje propisivanja najveće visine do koje se može isplatiti primjerena naknada ili barem povećanje tog iznosa obzirom na inflatorna kretanja. Ustavni sud bi također trebao razmisliti o povećanju primjerene novčane naknade koja se isplaćuje u slučaju usvajanja ustavne tužbe uzimajući u obzir prethodno navedeno, odnosno inflacijska kretanja, gospodarske i socijalne prilike u Republici Hrvatskoj. Promjena trenutnog uređenja visine novčane naknade potrebna je te smatramo kako trenutno uređenje glede iste dovodi do toga da ta naknada nije primjerena i pravična.

3. Novela Zakona o parničnom postupku iz 2022. godine

Novelom Zakona o parničnom postupku iz 2022. godine uvedeno je nekoliko izmjena u svrhu smanjenja trajanja postupka. Prvotno, propisano je uvođenje **plana upravljanja postupkom/procesnog kalendara** kojeg će sud izraditi ako ocijeni da nije moguće na istom ročištu zaključiti prethodni postupak te održati i zaključiti glavnu raspravu. Plan upravljanja postupkom treba sadržavati:

- i. sažetak spornih činjeničnih i pravnih pitanja,
- ii. dokazna sredstva za utvrđivanje spornih činjenica (koje će svjedoke morati ispitati, u koje dokumente, ugovore, spise treba izvršiti uvid i sl.),
- iii. rok za pribavljanje dokaznih sredstava koja je tek potrebno pribaviti (izvadak iz nekog registra i sl.),
- iv. rok za podnošenje pisanih očitovanja stranaka na navode protivne stranke te nalaz i mišljenje vještaka,
- v. datum i vrijeme održavanja ročišta za glavnu raspravu.

Ako se glavna rasprava treba održati na više ročišta, sud će nakon izjašnjavanja stranaka utvrditi datum i vrijeme održavanja svih sljedećih ročišta za glavnu raspravu vodeći računa o razumnom trajanju postupka.³⁶

³⁶ Čl. 292.a Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 114/22).

Druga izmjena kojoj je svrha smanjenje trajanja postupka je **propisivanje brojnih rokova za provođenje radnji u postupku, odnosno donošenja odluka:**

- i. rok za održavanje pripremnog ročišta: *3 mjeseca od dana primitka odgovora na tužbu odnosno isteka roka za odgovor na tužbu,*
- ii. rok za održavanje glavne rasprave: *najkasnije u roku od 6 mjeseci od zaključenja prethodnog postupka,*
- iii. rok u kojem prvostupanjski postupak mora biti okončan: *mora se okončati u razumnom roku, a svakako u roku kraćem od 3 godine od dana podnošenja tužbe,*
- iv. rok za donošenje odluke o prijedlogu za dopuštenje revizije: *u razumnom roku, a svakako u roku kraćem od šest mjeseci od primitka prijedloga za dopuštenje revizije na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske,*
- v. rok za donošenje odluke o žalbi u sporovima male vrijednosti od strane drugostupanjskog suda: *u razumnom roku, a svakako u roku kraćem od šest mjeseci od primitka žalbe na drugostupanjskom sudu.*

U Ministarstvu pravosuđa i uprave tvrde kako je uvođenje sličnih rokova u području radnog prava imalo kao posljedicu ubrzanje okončanje predmeta. Međutim, za takvu tvrdnju, isti nisu dali relevantnu statistiku. Pa čak i ako je trajanje postupka u ovom području doista skraćeno, Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo isticao je u komentarima na prijedlog izmjena i dopuna Zakona o parničnom postupka da bi i dalje bilo potrebno utvrditi koliko su drugi čimbenici, poput povećanja resursa, mogli utjecati na takav ishod. Napominjemo da je za pravilno postavljanje ovih rokova potrebno znati duljinu vremena takvih postupaka/radnji posljednjih godina. To bi omogućilo postavljanje razumnih rokova i mogućnost eventualnog propisivanja njihovog postupnog smanjivanja u budućnosti. Međutim, trenutno takve statistike nisu javno dostupne. Osim toga, potrebno je istaknuti kako su ovi rokovi isključivo instruktivni što znači da je jedina posljedica njihovog prekoračenja eventualno stegovna odgovornost suca. Dakle, potrebno je:

- i. izrada javno dostupnih statistika u svrhu utvrđenja koliko drugi čimbenici mogu utjecati na trajanje postupka ili

- ii. objava takvih statistika ako iste već postoje kako bi se utvrdio mogući učinak propisivanja takvih rokova i utječu li one zaista na smanjenje trajanja postupka kao što se to tvrdi da je učinjeno kod radnih sporova,
- iii. obrazloženje zašto su propisani najveći rokovi u kojima bi se trebala donijeti odluka/održati određeni dio postupka i na kojoj se relevantnoj statistici temelje takve brojke,
- iv. javna objava statistika o stegovnoj odgovornosti sudaca kako bi se moglo utvrditi postoji li i ista i u kojoj mjeri u odnosu na prekoračenje rokova u kojima bi se određeni stadij postupka trebao odviti/odnosno u kojem bi roku postupak trebao biti okončan,
- v. smanjivanje takvih rokova u budućnosti.

4. Zaključak

Republika Hrvatska je primjenom sudske prakse ESLJP-a i izmjenama zakonodavstva smanjila broj zahtjeva koji se podnose ESLJP-u, ali i dalje ostaje pitanje ostvaruju li navedene promjene doista djelotvorne i zadovoljavajuće rezultate jer u Republici Hrvatskoj još uvijek nema naznaka smanjenja duljine trajanja postupaka pa se postavlja pitanje stvarne djelotvornosti tako poduzetih mjera. Stoga radi zaštite i promicanja prava na pošteno suđenje, a osobito prava na suđenje u razumnom roku, potrebno je prioritete korake učiniti u više područja, dijelom organizacijske naravi, a dijelom vezanih uz procesna pravila i njihovo stvarno djelovanje u pravnoj praksi. Organiziranje pravosuđa koje u cijelosti poštuje temeljna ljudska prava iz članka 6. EKLJP zadatak je koji obuhvaća cjelokupno polje reformi u pravosudnom sustavu pa ovom prilikom ističemo prijedloge reformi koje je u svom radu svojedobno naveo prof. dr. sc. Alan Uzelac:

- i. poboljšanje sustava obrazovanja kandidata za sudačke i druge pravne službe;
- ii. sustav regrutiranja kandidata za pravosudne službe treba se temeljiti na strogoj objektivnosti i kompetitivnosti kako bi se isključili svi mogući nelegitimni utjecaji i osiguralo zapošljavanje samo najboljih kandidata;
- iii. opće praćenje djelovanja pravosuđa i planiranje njegova razvoja treba biti bitno unaprijeđeno, obraćajući posebnu pozornost trajanju postupka;
- iv. djelovanje pravosuđa treba biti transparentno i predvidljivo;

- v. standardi kvalitete i trajanja za sve vrste postupaka trebali bi se razviti u suradnji pravne znanosti i prakse;
- vi. u građanskim parnicama u kojima ima najviše zaostataka i dugotrajnosti treba promijeniti obrasce djelovanja, omogućavajući sudu da u slučaju propusta stranaka da podnesu dokaze, odluku donese na temelju pravila o teretu dokazivanja;
- vii. treba nastaviti poticati sustave alternativnog rješavanja sporova (arbitražu i mirenje) zbog podizanja kapaciteta za samostalno rješenje sporova bez suda i doprinosa kulturi autonomnog rješavanja svih sporova u društvu.³⁷

U pripremi za ovaj rad, Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo obratio se s jedanaest dopisa različitim sudovima u Republici Hrvatskoj za koje je Ustavni sud ustanovio da su neopravdano doveli do odugovlačenja postupaka, što je rezultiralo uspjehom tužbi te plaćanjem odšteta pogođenim strankama, a na teret državnog proračuna. U pismima su se tražile informacije o tome koje korake su ti sudovi poduzeli da bi se izbjeglo ponavljanje takvih situacija u budućnosti, uključujući i stegovne postupke protiv odgovornih sudaca. Nijedan sud kojem je poslan dopis nije naveo nikakve korake koje je poduzeo za ovih uklanjanje propusta koje utvrdio Ustavni sud, osim u nekim slučajevima pridržavanja rokova postavljenih od strane Ustavnog suda. Niti u jednom od tih slučajeva sudovi nisu naveli da su poduzeli stegovne postupke protiv odgovornih sudaca.

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo je također poslao dopise na četiri županijska državna odvjetništva s upitom jesu li u proteklih pet godina pokrenuli postupke dobivanja regresa od odgovornih sudaca čijim propustima je došlo do plaćanja odšteta strankama na teret državnog proračuna. Jedno odvjetništvo je odgovorilo da nisu imali takvih slučajeva, a tri su rekla da nisu obavezni voditi takvu statistiku.

Od trenutka stupanja na snagu EKLJP u Republici Hrvatskoj pa do 2012. godine donesen je veliki broj presuda u kojima je utvrđena povreda prava na pošteno suđenje. Tako je ESLJP u razdoblju od 5. studenog 1997. do 2012. donio ukupno 239 presuda u odnosu na Republiku Hrvatsku. Od toga broja, 85 presuda se

³⁷ Uzelac, A., *Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6., st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, u: *Usklađenost hrvatskog zakonodavstva i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, (ur. Radačić, Ivana), Centar za mirovne studije, Zagreb, 2010., str. 123-125.

odnosilo na povredu prava na pošteno suđenje u razumnom roku. Većina tih presuda glasila je negativno po Republiku Hrvatsku, odnosno ESLJP je u njima utvrdio povredu članka 6. Posljedice tih presuda vrlo su značajne za hrvatsko zakonodavstvo jer je situacija u Republici Hrvatskoj takva da zahtijeva radikalnu izmjenu hrvatskoga pravosuđa pogotovu po pitanju poštenog suđenja.

Također, temeljem odredbi Statuta Vijeća Europe država je, dužna poduzeti mjere prevencije (opće mjere) kako se povrede utvrđene nekom presudom ne bi ponovile, tj. kako bi se prekinulo trajanje te povrede. Za državu to najčešće znači ili usvajanje nove sudske prakse koja će se temeljiti na presudi ESLJP ili promjene u zakonodavstvu. Tako je ESLJP posebno istaknuo da je u odnosu na sedam predmeta koji su se vodili protiv Republike Hrvatske zbog dugotrajnosti građanskih postupaka (*Poje, Butković, Krnić, Plazonić, Pleteš, Raguž i Sukobljević protiv Hrvatske*) došlo do usvajanja općih mjera kako bi se poboljšala učinkovitost provođenja sudskih postupaka te izbjegle nove povrede. To se odnosilo na izmjene Zakona o parničnom postupku od 14. srpnja 2003. koje su dovele do jačanja, tzv. "*procesne discipline*" i pojednostavljenja građanskih postupaka. Također, tu spada i izmjena Ustavnog Zakona o Ustavnom sudu od 15. ožujka 2002. kojom je uvedeno novo sredstvo zbog povrede duljine trajanja postupka u njegovom članku 63.

Nadalje, Europski sud je ovdje istaknuo i izmjene Zakona o sudovima od 29. prosinca 2005. prema kojima se u Republici Hrvatskoj zbog duljine trajanja postupka obraćalo neposredno višem sudu od onog koji odlučuje o predmetu. Također, značajne su i daljnje promjene koje unosi Zakon o sudovima od 6. ožujka 2013. koji uvodi dva pravna sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Tako provedene opće mjere Europski sud smatrao je zadovoljavajućima u odnosu na rješavanje ovoga velikog problema u Republici Hrvatskoj, budući da s broj podnesenih zahtjeva u odnosu na duljinu trajanja postupka smanjio pred Europskim sudom. Naravno, Europski sud je uzeo u obzir i činjenicu da se u Republici Hrvatskoj koriste i druge opće mjere kojima se sprječavaju daljnje povrede prava na pošteno suđenje te je istaknuta važnost provođenja presuda Europskog suda u odnosu na Hrvatsku, njihovog objavljivanja u pravnoj literaturi kao i održavanje seminara i radionica na kojima se raspravlja o zaštiti prava iz čl. 6. Međutim, rješavanje problema dugotrajnosti građanskih postupaka i dalje ostaje ključni problem što je vidljivo i u neprestanim izmjenama Zakona o sudovima. Stoga bi trebalo provesti

radikalnije promjene u okviru pravosudnog sustava Republike Hrvatske kako bi se ovaj problem doista i riješio.³⁸ Institut prava na suđenje u razumnom roku problematičan je iz niza razloga: ne predstavlja djelotvorno pravno sredstvo, problematična je uopće propisivanje gornje visine primjerene novčane naknade koja je i izrazito niska i ne prati inflatorna kretanja i drugi razlozi.

Zaključno, kako je to i sam Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdio „**sadašnji zakonodavni model ne ispunjava svoju svrhu u navedenim situacijama te da ga je potrebno doraditi.**“³⁹

³⁸ Grbić, Sanja, u bilj. 2.

³⁹ Izvješće Ustavnog suda, u bilj. 7.

Izvori

(Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (*Međunarodni ugovori*, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17).

Analiza presuda Mirjana Marić protiv Hrvatske br. zahtjeva 9849/15 Kirinčić i drugi protiv Hrvatske br. zahtjeva 31386/17 Glavinić i Marković protiv Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, stranici pristupljeno: 1.12.2022.,

(<https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Analize%20presuda%20i%20odluka//Analiza%20Mari%C4%87%20Kirin%C4%8Di%C4%87.pdf>).

Glavinić i Marković protiv Hrvatske, br. 11388/15 i 25605/15.

Grbić, S., *Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima*, Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2014

Grzinčić protiv Slovenije (br. 26867/02, presuda od 3. svibnja 2007.).

Horvat protiv Hrvatske, br. odluke 51585/99, 26. srpnja 2001. godine.

Izvješće o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku uređenom člancima 63. - 70.

Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2021. godinu, Vrhovni sud Republike Hrvatske, stranici pristupljeno: 27. prosinca 2022. godine, (<https://www.vsrh.hr/EasyEdit/UserFiles/2022dok/izvjestaji/izvjesce-za-2021.pdf>).

Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2020. godinu, Vrhovni sud Republike Hrvatske, stranici pristupljeno: 27. prosinca 2022. godine,

(<https://www.vsrh.hr/custompages/static/HRV/files/2021dok/Izvje%C5%A1taji/Izvje%C5%A1%C4%87e%20predsjednika%20Vrhovnog%20suda%20RH%20o%20stanju%20sudbene%20vlasti%20za%202020..pdf>).

Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2019. godinu, Vrhovni sud Republike Hrvatske, stranici pristupljeno: 27. prosinca

2022. godine,

(https://www.vsrh.hr/custompages/static/HRV/files/Izvjescia/Statisticko_izvjesce_2019_%20stanje_sudbene_vlasti.pdf).

Je li došlo vrijeme za povišenje iznosa naknada zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku?, Novi Informator, stranici pristupljeno: 1. veljače 2022. godine, <https://informator.hr/strucni-clanci/je-li-doslo-vrijeme-za-povisenje-iznosa-naknada-zbog-povrede-prava-na-sudenje-u-razumnom-roku#footnote-2719-8-backlink>

Kirinčić i drugi protiv Hrvatske, br. 31386/17.

Mirjana Marić protiv Hrvatske, br. 9849/15.

Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava za razdoblje od 2022. do 2027. godine, Ministarstvo pravosuđa i uprave, stranici pristupljeno: 3.12.2022., (https://mpu.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Strategije,%20planovi,%20izvje%C5%A1%C4%87a/Nacionalni%20plan%20razvoja%20pravosudnog%20sustava%20za%20razdoblje%202022_2027.pdf).

Novak protiv Hrvatske (br. 7877/14, odluka o nedopuštenosti od 14. lipnja 2016.).

Predmet Velikog vijeća *Cocchiarella protiv Italije* (br. 64886/01, §§ 74. – 76., presuda od 29. ožujka 2006.

Rajak protiv Hrvatske, br. odluke 49706/99, 28. lipnja 2001. godine.

Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-1553/2013 i dr. od 16. listopada 2018.

Robert Lesjak protiv Slovenije, br. 33946/03, odlomci 47. - 56., 21. srpnja 2009.

Scordino protiv Italije (br. 1) (presuda velikog vijeća, 29. ožujka 2006., zahtjev br. 36813/97).

Slaviček protiv Hrvatske (odl.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII).

Sürmeli protiv Njemačke (presuda velikog vijeća, 8. lipnja 2006., zahtjev br. 75529/01).

Šago, D, *Postupak prethodnog odlučivanja pred europskim sudom – problemi i moguća rješenja*, u Zbornik Pravnog fakulteta. Sveučilišta u Rijeci (1991) vol. 36, br. 1, 589-621, preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/237837>

Ustav Republike Hrvatske pročišćeni tekst (*Narodne novine*, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).

Ustavni Zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 99/99).

Ustavnog zakona o Ustavnom sudu (*Narodne novine*, br. 99/99, 29/02, 49/02).

Uzelac, A., *Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6., st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, u: *Usklađenost hrvatskog zakonodavstva i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, (ur. Radačić, Ivana), Centar za mirovne studije, Zagreb, 2010., str. 123-125.

Vukelić protiv Crne Gore (br. 58258/09, presuda od 4. lipnja 2013.).

Zakon o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 114/22).

Zakon o sudovima (*Narodne novine*, br. 150/05.).

Zakon o sudovima (*Narodne novine*, br. 28/13).

Zakon o sudovima (*Narodne novine*, br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22).

Zakona o sudovima (*Narodne novine*, br. 28/13., 33/15., 82/15. i 67/18.)

Žunič protiv Slovenije (odl.), br. 24342/04, odlomci 43. - 55., 18. listopada 2007.